

Necropola geto-dacică de la Cernele-Craiova

PETRE GHERGHE

În partea de nord-vest a oraşului Craiova, la circa 5 km, pe teritoriul comunei suburbane Cernele, lucrările de îmbunătăţiri funciare întreprinse de C.A.P., pe terasa inferioară a Jiului, în punctul numit „Poianca”, au scos la iveală, pe lângă un bogat material ceramic, obiecte din metal şi urmele unor „pete” de culoare mai închisă, de formă rotundă sau ovală, de dimensiuni diferite.

Toate acestea au apărut pe un grind de nisip ceva mai înalt decît restul terenului, care, probabil, în antichitate era în bună parte inundabil. Grindul fiind distrus numai în partea de nord, am studiat cu atenţie „petele” de culoare mai închisă şi am constatat că unele din ele sînt de dimensiuni mai mici şi conţin pe lângă fragmente ceramice şi bucăţi mici de oase calcinate, pe cînd cele de dimensiuni mai mari au în plus fragmente de lipitură cu urme de nuiele, dar lipsesc fragmentele de oase. Totodată, printre fragmentele ceramice (recuperate) de certă factură geto-dacică, au fost găsite şi cîteva de secol VI e.n. Pornindu-se de la această primă observaţie, am început săpătura de salvare şi am constatat, pe parcurs, că avem de-a face, în capătul de nord al grindului, cu o necropolă geto-dacică suprapusă de o mică aşezare de secol VI e.n., iar în capătul de est al grindului, cu o aşezare geto-dacică, marcată de cele cîteva locuinţe identificate pînă acum.

În materialul de faţă, ne-am propus (deoarece săpăturile sînt la început) să prezentăm observaţiile şi concluziile preliminare cu privire la necropola geto-dacică, în care au fost identificate, pînă în prezent, doar opt morminte. Credem că numărul acestora a fost mult mai mare, unele dintre ele fiind distruse nu numai de lucrările amintite mai înainte, dar şi de lucrările agricole curente sau în cu totul alte împrejurări. Cum am precizat, necropola se găsea amplasată în partea de nord a grindului şi, din punct de vedere al ritului, s-a practicat incinerarea în afara gropii. În ceea ce priveşte ritualul s-a putut stabili că resturile cremaţiei au fost depuse în urne, iar acestea, la rîndul lor, în gropi de formă rotundă sau ovală (aceasta datorită surpării nisipului), iar diametrul lor măsura între 0,90 pînă la 1,10 m. Adîncimea nu depăşea 0,40—0,55 m de la nivelul de cultură geto-dacică.

Toate aceste observaţii au fost posibile datorită identificării şi cercetării a două morminte, notate în plan cu numerele 7 şi 8 şi care se găseau la distanţă de 1,45 m unul de celălalt. Spre deosebire de mormintul numărul 8, care parţial a fost distrus, mormintul numărul 7 a scăpat nederanjat.

Prezentăm în continuare inventarul celor două morminte :

Mormîntul numărul 7. Groapa a avut formă rotundă, diametrul gurii ajungînd la 1,10 m. Adîncimea sub nivelul de cultură era de 0,50 m. La baza acesteia a fost identificată o urnă aşezată pe un cuţit care avea drept capac o strachină.

Urna face parte din categoria vaselor autohtone de tip crater şi este lucrată la roată, dintr-o pastă fină de culoare cenuşie. Are gura largă şi buza profilată pe orizontală, în exterior, cu marginea rotunjită. Gîtul este scurt şi cilindric. Pe umăr sînt lipite vertical torţile arcuite în formă de semicerc şi rotunde în secţiune. Corpul tronconic, cu pereţii uşor arcuiţi, se termină cu un fundinelar. Se păstrează întregă, cu excepţia buzei care este parţial ştirbită din antichitate (fig. 1/3).

Dimensiuni : înălţime 23,5 cm, diametrul gurii 24,5 cm, diametrul fundului 14,3 cm.

Strachina este lucrată cu mîna şi a fost executată dintr-o pastă compactă, bine frămîntată şi rezistentă. Are formă tronconică, buza arcuită spre interior cu marginile uşor rotunjite. Peretele este subţire dar nu prea bine finisat. Se păstrează aproape întregă (fig. 1/4).

Dimensiuni : înălțimea 10 cm, diametrul gurii 19 cm, diametrul fundului 13,5 cm.

Cuțitul făcea parte din categoria celor drepte. Lungimea lui măsoară circa 32 cm și nu a fost indoit ritual¹. Cuțit de luptă așezat ritual în groapă a mai fost identificat în necropola de la Enisala, la mormintul 36, unde urna a fost așezată pe acesta². În urnă, așezată pe resturile de oase calcinate, a fost găsită o cană care conținea nisip și cenușă.

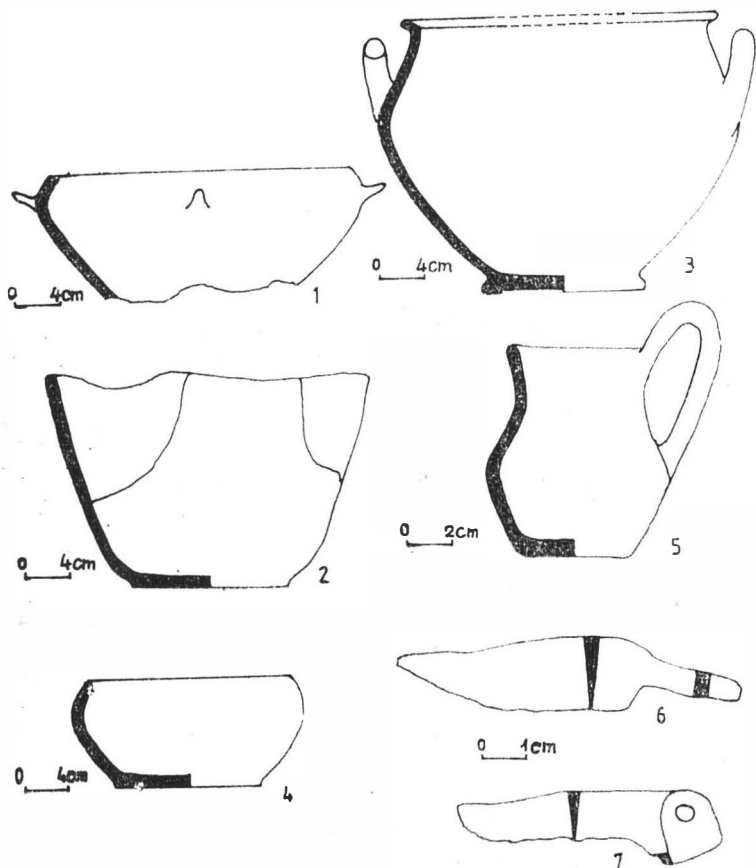

Fig. 1. Cernele-Craiova. Inventarul mormintului numărul 7 (3-7) și mormintului numărul 8 (1-2).

Cana este lucrată cu mina din aceeași pastă din care a fost executată și strachina. Are formă bitronconică și este modelată cu grijă. Buza dreaptă, cu marginile ușor rotunjite, se continuă cu gitul, care se strimtează puțin ca apoi să se lărgescă pentru a da forma bitronconică corpului. Fundul căzii este drept. Toarta este suprainălțată și se fixează pe buză și umăr.

Cana este uniform arsă și are o culoare castaniu-închis. Se păstrează întregă (fig. 1/5).

Dimensiuni : înălțimea 9,3 cm, diametrul gurii 5,6 cm, diametrul fundului 5 cm.

Pe măsură ce se golea urna, s-a observat că aceasta conținea, acum, numai cenușă și fragmente mici de oase calcinate. Odată cu înlăturarea ultimelor cantități de cenușă și oase din urnă, în amestec cu acestea au fost găsite și două piese din metal, mai exact un cuțitaș și o limbă de briceag.

Cuțitașul este lucrat din fier și are lama în formă de triunghi. Minerul nu este prevăzut cu găuri pentru nituri, ceea ce înseamnă că se fixa într-o bucată de lemn prin presare (fig. 1/6).

Dimensiuni : lungimea totală 7,4 cm, lungimea lamei 5,2 cm, lățimea maximă a lamei 1,5 cm.

Limba de briceag este lucrată din fier și este prevăzută cu o zală realizată din tablă mai

¹ Cuțitul fiind foarte oxidat, în momentul descoperirii s-a sfărâmat, fapt pentru care nu putem da și alte amănunte.

² Simion Gavrilă, Peuce, 2, 1971, p. 89.

groasă, care era fixată peste plăsele cu ajutorul unui nit. Plăselele briceagului, care probabil erau din lemn, nu s-au mai păstrat (fig. 1/7).

Dimensiuni : lungimea maximă a lamei 5,6 cm, lăţimea maximă 1 cm, lăţimea zalei 1 cm.

Mormîntul nr. 8. Acesta a fost distrus parţial de buldozer. Din interiorul lui s-au recuperat, în stare fragmentară, partea inferioară de la urnă şi mai multe fragmente din buza castronului care a acoperit resturile incinerate din urnă.

Urna a fost depusă tot în groapă simplă, fără amenajări speciale legate de ritual. Spre deosebire de mormîntul nr. 7, aici resturile incinerate au fost depuse într-o oală lucrată cu mina, dintr-o pastă bine frământată, rezistentă, cu pereţi subţiri dar lucrată neglijent.

Fundul, puţin marcat faţă de înclinarea peretelui, este drept şi cu urme evidente de desprindere de pe masa de lucru a olarului. Dimensiuni actuale : înălţimea 18,5 cm, diametrul fundului 14,3 cm.

Partea superioară a vasului fiind distrusă, forma acestuia este greu de stabilit. Credem, totuşi, că se aseamănă cu vasele tip borcan descoperite în necropola de la Zimnicea ³ (fig. 1/2).

Castronul. Este lucrat din aceeaşi pastă compactă, bine frământată, ca şi la celelalte vase lucrate cu mina. Peretele este arcuit spre interior, iar baza are marginile rotunjite. La circa 2 cm sub buză era prevăzut cu patru apucători aplatizate, orientate în sus. Dimensiunile castronului sînt greu de stabilit, deoarece fiind în stare fragmentară ne lipsesc elementele necesare. S-a putut stabili doar diametrul gurii : 23,5 cm (fig. 1/1/).

Sintetizînd cele prezentate mai sus, putem spune că mormintele prezentate fac parte dintr-o necropolă plană, în care s-a practicat incinerăţia, iar ritualul consta în depunerea resturilor incinerate şi a altor obiecte în urnă, sau în groapă împreună cu urna.

Descoperirea de la Cernele găseşte bune analogii, mai ales la descoperirile din Dobrogea, cu precizarea că diferenţierile dintre vasele în discuţie sînt aproape nesensibile. Cratere asemănătoare au fost identificate în necropolele de la Zimnicea, mormîntul nr. 7 (C7M1) ⁴ şi Enisala ⁵. Cîteva străchini cu peretele uşor arcuit în partea superioară, spre interior, au fost identificate la Zimnicea în mormintele 5(C3M5), 99(C10M99), 33(C10M33) ⁶.

Dacă acceptăm că urna din mormîntul 8 era un vas borcan, analogii se întilnesc tot la necropola de la Zimnicea ⁷.

Cunoscînd datarea făcută pentru urna de tip crater de la Zimnicea ca fiind de secol IV î.e.n. ⁸, iar cea de la Enisala, datată pe baza materialelor greceşti, ca aparţinînd începutului secolului IV î.e.n. ⁹, putem considera şi urna de tip crater de la Cernele ca aparţinînd aceluiaşi secol, adică secolului IV î.e.n. Spre deosebire de aceasta, cana găsită în urnă poate fi datată, avînd în vedere descoperirile de la Zimnicea, în secolele IV—III î.e.n. ¹⁰. Alte cămi descoperite în aceeaşi necropolă pot fi coborîte cu datarea pînă în secolul II î.e.n., ceea ce credem că nu este cazul la Cernele.

Celelalte piese din fier descoperite în urnă, dar mai ales cuţitaşul, ca formă şi dimensiune, se păstrează, în general, şi în secolele următoare, el nefiind un element pentru o datare precisă. O piesă asemănătoare a fost găsită şi la Zimnicea ¹¹.

Cu toate că cercetările sînt la început, avînd în vedere analogiile de la Zimnicea ¹² şi Enisala ¹³, putem atribui inventarul mormintelor prezentate ca aparţinînd celei de-a doua epoci a fierului, adică Latène-ului geto-dacic, mai exact secolului IV şi începutul secolului III î.e.n. ¹⁴.

Importanţa necropolei creşte dacă la cele amintite adăugăm şi descoperirea întimplătoare din 1976, cînd doi elevi din Cernele au recuperat din apropierea necropolei în discuţie (cca. 450—500 m de aceasta) două vase de bronz, care au intrat, ulterior, în colecţiile Muzeului Olteniei din Craiova. Despre ele s-a precizat că provin dintr-un mormînt geto-dacic al cărui inventar, foarte interesant, consta dintr-o situlă de bronz de formă bitronconică bogat ornamentată în zona torţilor ¹⁵ şi o oinochoc cu gura trilobată şi gît cilindric ¹⁶.

³ A. D. Alexandrescu, *Dacia*, N.S., 24, 1980, p. 44. Vezi şi fig. 17/7.

⁴ *Ibidem*, p. 47. Vezi şi fig. 23/1.

⁵ Simion Gavrilă, *op. cit.*, p. 63 şi următoarele; Idem, *Thraco-Dacia*, 1, 1976, p. 148 şi următoarele. Vezi şi fig. 6/4.

⁶ A. D. Alexandrescu, *op. cit.*, p. 46. Vezi şi fig. 23/7, 8, 11.

⁷ *Ibidem*, p. 44, fig. 17/7.

⁸ *Ibidem*, p. 47.

⁹ Simion Gavrilă, *Thraco-Dacia*, 1, 1976, p. 155.

¹⁰ A. D. Alexandrescu, *op. cit.*, p. 47.

¹¹ *Ibidem*, fig. 59/4.

¹² *Ibidem*, p. 19.

¹³ Simion Gavrilă, *Thraco-Dacia*, 1, 1976, p. 143; Idem, *Peuce*, 2, 1971, p. 63.

¹⁴ Petre Gherghic, în ziarul „Înainte”, Nr. 11 462, din 30.I.1982, p. 2.

¹⁵ Gh. Popilian, *Arhivele Olteniei*, S.N., 1, 1981, p. 47.

¹⁶ *Ibidem*.

După cum se aprecia, descoperirea acestui mormînt geto-dacic este foarte importantă nu numai pentru istoria locală, ci și națională, deoarece situla descoperită la Cernele a fost prima de acest gen identificată pe teritoriul Daciei¹⁷.

Totodată, mai precizăm că necropola de la Cernele nu este o descoperire izolată în zonă, știut fiind faptul că pe Valea Jiului, foarte aproape — în linie dreaptă — de Cernele, arheologii au identificat, cu ani în urmă, mai multe puncte de interes arheologic ce aparțin epocii geto-dacice: Făcăi¹⁸, Cîrligei-Bucovăț¹⁹, Jidovii-Bucovăț²⁰. Și tot pe Jiu, dar ceva mai departe, au fost identificate și se fac cercetări în cetățile geto-dacice de la Coțofenii din Dos²¹ și Calopăr-Bizdina²², în interiorul cărora s-au găsit materiale arheologice ce atestă o bogată viață economică și politică, care, datorită gradului înalt de dezvoltare, a menținut strînse relații comerciale cu lumea greacă și romană din acea vreme.

În concluzie, descoperirea de la Cernele se leagă de mormîntul princiar cu situlă și oinohoie și ne reține atenția pentru că ea localizează existența unei necropole geto-dacice din secolele IV—III î.e.n. în împrejurimile Craiovei.

La nécropole de Cernele-Craiova

RÉSUMÉ

En 1981, à l'occasion des travaux d'amélioration foncière exécutés par la Coopérative agricole de production, dans la localité Cernele-Craiova, on a découvert une nécropole géto-dace.

En faisant des fouilles de sauvetage, on a identifié huit tombes dont six dérangées. Dans la nécropole on avait pratiqué l'incinération et les restes de la crémation étaient déposés dans des urnes. Celles-ci étaient mises dans des fosses à forme circulaire ou ovale.

La nécropole de Cernele, à la base des analogies avec celles de Zimnicea et Enisala, appartient aux siècles IV—III av.n.è. et c'est l'unique fouillé aux environs de Craiova.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Cernele-Craiova. L'inventaire de la tombe no. 7 (3—7) et de la tombe no. 8 (1—2).

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Cercetări sistematice Octavlan Toropu. Vezi în acest sens și V. Ciucă, *Așezarea geto-dacică de la Făcăi-Braniște, municipiul Craiova*, în „Symposia Thracologica”, nr. 1, Craiova, 1983, p. 51—52.

¹⁹ O. Toropu, SMMIM, 6, București, 1973, p. 3—11.

²⁰ Gloria Macovci, *Materiale*, 5, 1959, p. 351 și următoarele.

²¹ Vlad Zirra, *Thraco-Dacia*, 4, 1983, 1—2, p. 135—140.

²² Vezi în continuare studiul lui C. M. Tătulea, *Cetate geto-dacică de la Bizdina, jud. Dolj. Considerații preliminare*, în acest volum.